

Autoreferat

1. Imię i nazwisko

Dorota Pazio-Wlazłowska

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe lub artystyczne – z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.

2013 – uzyskanie dyplomu na Studiach Podyplomowych w zakresie „Zarządzanie projektami badawczymi i pracami rozwojowymi”, Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie; praca dyplomowa *Znaczenie polskich teorii lingwistycznych przełomu XIX/XX wieku dla współczesnej komparatystyki słowiańskiej* wykonana pod kierunkiem dr. Marka Białacha;

2008 – uzyskanie stopnia doktora nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa; rozprawa *Obraz sfery sacrum w rosyjskim jednojęzycznym słowniku objaśniającym* wykonana pod kierunkiem prof. dr hab. Joanny Korzeniewskiej-Berczyńskiej, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Wydział Humanistyczny;

2001 – uzyskanie dyplomu w Podyplomowym Studium Humanistycznym Instytutu Badań Literackich PAN; praca dyplomowa *Łany zboża w literaturze i malarstwie* wykonana pod kierunkiem prof. dr hab. Aliny Kowalczykowej;

1993 – uzyskanie tytułu zawodowego magistra w zakresie filologii rosyjskiej na Wydziale Rusycystyki i Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Warszawskiego (specjalność: językoznawstwo); praca magisterska *Terminologia architektury sakralnej w języku polskim i rosyjskim* wykonana pod kierunkiem prof. dr hab. Wandy Zmarzer.

Liczne dyplomy ukończenia kursów i szkoleń z zakresu prawa autorskiego, ochrony własności intelektualnej, redakcji merytorycznej tekstu, zasad redagowania i wydawania czasopism naukowych, dostępu do informacji publicznej, prowadzenia BIP, humanistyki cyfrowej, cyfryzacji zasobów bibliotek i archiwów i in. (zestawienie zob. Wykaz osiągnięć naukowych, s. 27–28).

3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych.

od 15.11.2010 – Instytut Sławistyki Polskiej Akademii Nauk, początkowo na stanowisku asystenta, następnie (od 1.02.2011) adiunkta;

1.08.2011 – 31.07.2019 – zastępca dyrektora Instytutu Slawistyki Polskiej Akademii Nauk ds. ogólnych;
1.05.1998 – 28.02.2011 – Fundacja Ośrodka KARTA, Warszawa;
19.09.2008 – 8.02.2021 – wykładowca „Wszechnicy Polskiej” Szkoły Wyższej Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Warszawie (umowa zlecenie);
15.07.1993 – 31.12.1997 – specjalista, Ośrodek Studiów Wschodnich, Warszawa;
1.10.1993 – 31.01.1996 – asystent, Instytut Rusycystyki, Wydział Rusycystyki i Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Warszawskiego.

4. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.).

Monografia *Церковь в кругу ценностей: семья, традиция, патриотизм (по материалам интернет-портала «Российской газеты»)* jest wynikiem moich zainteresowań rosyjską aksjosferą, w szczególności wartościami autotelicznymi, które postrzegam jako klucz do rozumienia kultury. Wartości są zdaniem Jerzego Bartmińskiego pomostem między językiem a kulturą, są jądrem kultury i stanowią fundament języka. Wzajemne relacje języka i wartości ujmuje on trojako: język jest narzędziem służącym do wartościowania; informuje o nich; jest ich nosicielem. Poszukiwanie wartości najwyższych skłoniło mnie do zainteresowania się religią, wiarą, Cerkwią, jako tymi, które intuicyjnie w kontekście odrodzenia religijnego przełomu lat 80. i 90. XX wieku bylibyśmy skłonni umieszczać na szczycie hierarchii. Tymczasem w literaturze przedmiotu nie ma opracowań, które wnosiłyby wiedzę o ich miejscu w rosyjskiej aksjosferze. Dlatego też namysł nad relacjami, w jakie wchodzi one z innymi kluczowymi dla Rosjan wartościami, uważam za aktualny i atrakcyjny poznawczo.

Związki między wartościami były wielokrotnie rozpatrywane na poziomie zarówno leksykalnym, jak i pojęciowym, rzadziej ideowym, który zdaniem Jerzego Bartmińskiego, „jest podatny na intencjonalne traktowanie i może być wykreowany subiektywnie, odpowiednio do przyjętego przez podmiot mówiący systemu norm i wartości” (Bartmiński 2020: 105). Jednakże aspekt aksjologiczny tych relacji, który znajduje się w centrum mojego zainteresowania, dotychczas nie był przedmiotem refleksji badawczej. Przedstawiana praca stanowi próbę wypełnienia tej luki. Jest ona również pierwszym opracowaniem w polskiej lingwistyce poświęconym korelacjom aksjologicznym konceptu ЦЕРКОВЬ.

Przez korelacje aksjologiczne rozumiem związki między conceptami na poziomie wartościowania. W pracy określam relacje, w jakie wchodzi concept ЦЕРКОВЬ z conceptami znaczącymi dla współczesnych Rosjan, do których – na podstawie analizy dostępnych wyników badań socjologicznych i literatury przedmiotu – zaliczam RODZINĘ, TRADYCYJĘ i PATRIOTYZM. W monografii nie dążę jednak do rekonstrukcji wymienionych conceptów, lecz do wskazania ich wzajemnych powiązań.

Jako materiał badawczy wykorzystuję zbiór 443 tekstów z lat 2011–2020 zamieszczonych na portalu internetowym „Rossijskoj gaziety” www.rg.ru. Portal istnieje w domenie RG.RU od 1999 roku. Każdego miesiąca odwiedza go około 42 mln użytkowników. Zamieszczane są na nim teksty z wysokonakładowego dziennika «Российская газета», będącego oficjalnym organem rządu Federacji Rosyjskiej, oraz z jego dodatków.

Materiał do analizy pozyskiwałam w dwóch etapach. Pierwszy z nich polegał na przeprowadzeniu automatycznej selekcji na zapytanie «церковь». W ten sposób powstał zbiór obejmujący 5330 artykułów, z którego w drugim etapie wybrałam teksty, dotyczące co najmniej jednego z interesujących mnie tematów: rodziny, tradycji lub patriotyzmu. Ograniczyłam też zakres materiału – analizie poddałam tylko teksty odnoszące się do Rosyjskiej Cerkwi Prawosławnej.

Koncept ЦЕРКОВЬ na potrzeby monografii postrzegam wielopłaszczyznowo. Ogląd zgromadzonego materiału przemawia za powstrzymaniem się od wyraźnego różnicowania wiary, religii i Cerkwi, są one bowiem traktowane w badanych tekstach jako realizacje jednego conceptu, który obejmuje różne aspekty i poziomy realizacji sfery *sacrum* zarówno w życiu jednostki, jak i zbiorowości. Ekspozycje conceptu ЦЕРКОВЬ tworzą rozbudowane pole asocjacyjno-semantyczne.

W monografii argumentuję, że korelacje aksjologiczne rozumiane jako powiązania na płaszczyźnie wartościowania, występują nie tylko między conceptami tworzącymi konstrukt, w danym przypadku między conceptami RODZINA, TRADYCYJA i PATRIOTYZM, ale też między komponentami różnych konstruktywów. Opowiadam się za tym, że jeśli concept A jest powiązany z conceptem B, którego jądro stanowi pozytywnie oceniana wartość, to związek między tymi conceptami sprzyja pozytywnej ocenie conceptu A pod warunkiem, że nie jest on pierwotnie negatywnie oceniony przez użytkowników języka. Concept A może nie wchodzić w skład konstruktów, którego częścią jest concept B, a jedynie zbliżać się do niego. Zgodnie z tym – chociaż concept ЦЕРКОВЬ nie jest komponentem konstruktów tworzonych przez concepty RODZINA, TRADYCYJA i PATRIOTYZM, a jedynie zbliża się do niego, o czym

świadczą wspólne komponenty, to wchodzi z nim w relacje korelacji aksjologicznej i jest pozytywnie oceniany podobnie jak koncepty RODZINA, TRADYCJA i PATRIOTYZM.

Korelacja aksjologiczna realizuje się na dwóch poziomach. Po pierwsze dotyczy znaczenia konceptów, po drugie – planu wyrażenia, czyli konkretnych językowych eksponentów konceptów. Dlatego też szczególnie ważne dla jej określenia są leksykalne eksponenty konceptów i ich sentyment. Werbalizacje pozytywnie ocenianych konceptów, powiązanych korelacją aksjologiczną, tworzą sieć, w której skład wchodzi głównie dodatnio oceniane słowa. Należy bowiem pamiętać o tym, że słowa oceniane pozytywnie wiążą się zdecydowanie częściej ze słowami ocenianymi pozytywnie niż ze słowami ocenianymi negatywnie. Wartościowanie jednostek leksykalnych określam na podstawie słowników sentymentu (nacechowania), korzystających z crowdsourcingu jako metody odwołującej się do masowego doświadczenia użytkowników języka. Słowniki te pozwalają określić sentyment eksponentów konceptów, w którym odzwierciedla się stosunek użytkowników języka do konceptów jako konstruktów mentalnych.

Monografia składa się z wprowadzenia, sześciu rozdziałów, zakończenia, zestawienia cytowanej literatury, wykazu źródeł oraz streszczenia w języku polskim i angielskim. W pracy nie ma odrębnego rozdziału poświęconego konceptowi ЦЕРКОВЬ. Moim celem nie jest bowiem jego rekonstrukcja, lecz posadowienie go wśród trzech innych wartości: rodziny, tradycji i patriotyzmu.

W rozdziale pierwszym *Язык и ценности* sygnalizuję kluczowe problemy języka wartości. Ze względu na bogactwo literatury wprowadzam ograniczenie formalne, odwołuję się tylko do prac polskich i rosyjskich. Nie dążę do wyczerpującego omówienia stanu badań, to zadanie przekraczałoby bowiem objętość jednej monografii, poprzestaję na zasygnalizowaniu wybranych ustaleń. Odwołuję się m.in. do prac takich badaczy, jak: J. Bartmiński, M. Głowiński, A. Kiklewicz, R. Pawelec, W. Pisarek, J. Puzynina, B. Rodziewicz, A. Wierzbicka, Н. Д. Арутюнова, Е. В. Бабаева, Л. И. Богданова, Е. М. Вольф, Г. Ф. Гибатова, В. П. Завальников, О. В. Зверев, В. И. Карасик, В. В. Квашина, М. Л. Ковшова, В. А. Марьянчик, В. А. Маслова, В. А. Мельничук, Ю. И. Мирошников, И. А. Стернин, С. М. Толстая.

Przegląd literatury przedmiotu dowodzi braku ustabilizowanej terminologii aksjolingwistycznej. Obok podstawowego terminu *ценность* funkcjonują terminy *оценка* i *оценочность*, które część badaczy wyraźnie różnicuje, część zaś traktuje jako synonimy. Samo zdefiniowanie wartości również budzi żywe kontrowersje. Na potrzeby monografii przyjmuję za Jerzym Bartmińskim jej szeroką definicję: wartość to „to, co w świetle języka i

kultury ludzie przyjmują za cenne” (Bartmiński 2007: 133). Eksplikacji wartości służą oceny, które rozumiem jako utrwalone w języku relacje między subjektem i obiektem. Badacze zauważają (zob. np. Bartmiński, Квашина), że ocena bezpośrednio zależna od systemu wartości przyjętego przez jednostkę na określonym etapie jej życia jest relacyjna, zawsze ma bowiem „autora”. Cechuje ją zarówno antropocentryzm, jak i subiektywizm (zob. np. Арутюнова, Марьянчик, Толстая). Oceny ulegają zmianom nie tylko pod wpływem przekształceń w postrzeganiu otaczającego nas świata, ale też pod wpływem zmian w hierarchii wartości (zob. np. Puzynina, Rodziewicz, Маслова). Najpełniej oceny wyrażane są na poziomie semantyki. On też znajduje się w centrum mojego zainteresowania.

Rozdział drugi *Жизненные ценности россиян* poświęcam rosyjskiej aksjosferze. Wskazuję w nim wartości, które na podstawie dostępnych wyników badań socjologicznych oraz literatury przedmiotu można określić jako wartości kluczowe dla współczesnych Rosjan. Są to przede wszystkim wartości tradycyjne, konsolidujące różne pokolenia. Ich hierarchia nie podlega zasadniczym zmianom, na jej szczycie od lat znajdują się te same elementy.

Fundamentalne znaczenie ma dla Rosjan rodzina. Chociaż idealny model rodziny i jej postrzeganie ulegają zmianom, jest ona wysoko wartościowana przez wszystkie grupy wiekowe. Wyniki badań socjologicznych wskazują, że dla rosyjskiej hierarchii wartości znaczenie mają również tradycja i doświadczenie minionych pokoleń, ważna jest przeszłość historyczna i tradycje kulturalne. Rośnie liczba osób, które charakteryzują się jako patrioci, grupa ta zwiększyła się z 64% badanych w 2012 roku do 82% w roku 2020.

Na podstawie oglądu zgromadzonych wyników badań socjologicznych i literatury przedmiotu dla dalszej analizy wybrałam trzy wartości: rodzinę, tradycję i patriotyzm.

W rozdziale trzecim *СЕМЬЯ, ПАТРИОТИЗМ и ТРАДИЦИЯ в концептосфере русского языка* referuję stan badań nad wskazanymi konceptami. Odwołuję się m.in. do ustaleń takich badaczy, jak J. Bartmiński, B. Rodziewicz, A. Wierzbicka, Н. В. Багичева, Л. В. Баева, Л. А. Базылова, С. Г. Воркачев, Ю. С. Газизова, Я. И. Григорьева, Е. В. Добровольская, Ж. Б. Есмурзаева, Е. М. Игнатова, Е. А. Кострубина, О. В. Куприянова, М. В. Матвеева, Л. С. Муфазалова, Н. В. Наговицына, Т. М. Никаева, И. И. Просвирина, Т. В. Ромашко, О. В. Рябов, И. И. Сандомирская, Е. Старостина, Ю. С. Степанов, В. Н. Телия, С. Г. Тер-Минасова, С. А. Тимощенко, В. Н. Топоров, Т. А. Чикаева, Л. Л. Федорова, Р. М. Фрумкина, И. А. Юрьева. Korzystam w tym rozdziale również z tekstu *Rosyjski językowo-kulturowy obraz ДОМУ*, który przygotowałam wspólnie z L. L. Fiodorową do *Leksykonu aksjologicznego Słowian i ich sąsiadów* (tom I *ДОМ*, red. J. Bartmiński, I. Bielińska-Gardziel, B. Żywicka, Lublin 2015, s. 149–175).

Na podstawie analizy literatury przedmiotu można stwierdzić, że dla konceptu RODZINA zasadniczymi komponentami znaczenia są miłość, bezpieczeństwo, ochrona, wsparcie, wychowanie dzieci, matka, przekaz międzypokoleniowy. PATRIOTYZM opisywany jest przez miłość do ojczyzny i gotowość do jej obrony, pamięć, dumę z osiągnięć własnego narodu i oddanie mu, gotowość poświęcenia własnych interesów dla dobra ojczyzny. Dla TRADYCJI kluczowe znaczenie mają kontynuacja, historia i pamięć. Wskazane koncepty są ze sobą powiązane, częściowo się na siebie nakładają. W konceptach RODZINA i PATRIOTYZM odzwierciedlenie znajdują wyobrażenia fundamentalne dla kształtowania sensu ludzkiego życia. Miłość będąca komponentem obu konceptów jest postrzegana przez użytkowników języka rosyjskiego jako najważniejsze uczucie w życiu człowieka, jego konstytuujący element.

Rozdziały od czwartego do szóstego poświęcam kolejno prezentacji konceptów СЕМЬЯ, ТРАДИЦИЯ i ПАТРИОТИЗМ na bazie zgromadzonego materiału. Analizę przeprowadzam odwołując się do kategorii aspektu, deskryptora i asocjacji. Deskryptory konceptów wskazują na podstawie analizy aspektowej, prowadzonej zgodnie z ustaleniami lubelskiej szkoły etnolingwistycznej. Z kolei sentyment deskryptorów określam na podstawie danych słownika *Тональный словарь русского языка*. Analiza przeprowadzona w rozdziałach IV–VI wskazuje na obszary wspólne konceptów ЦЕРКОВЬ, СЕМЬЯ, ТРАДИЦИЯ i ПАТРИОТИЗМ. Koncepty te – jak dowodzi ogląd tekstów zamieszczonych na portalu «Российской газеты» – pozostają w stałej interakcji.

W ramach konceptu СЕМЬЯ wydzielam dwa obrazy: rodzinę prawdziwą i rodzinę typową. Wprowadzenie w ślad za lubelską szkołą etnolingwistyczną modyfikatorów „prawdziwy” i „typowy” do opisu konceptu zwraca uwagę na to, jaka rodzina jest i jaka być powinna (dla określenia „prawdziwa”), oraz akcentuje jej realne cechy (dla modyfikatora „typowa”). Granica między obrazami rodziny prawdziwej i typowej nie jest ostra, jednak ich wydzielenie jest istotne z perspektywy wartościowania.

Kluczowe dla konstruowania obrazu prawdziwej rodziny są wyrazy i związki wyrazowe: *высшая ценность, многодетность, благополучие, любовь, счастье, вера, прочность, крепкость, помощь и поддержка, сохранение духовных/традиционных ценностей, передача традиции из поколения в поколение, воспитание детей*. Wskazane wyrazy są pozytywnie oceniane przez użytkowników języka, budzą też pozytywne skojarzenia. Część z nich jest istotna nie tylko dla RODZINY, ale także dla konceptu TRADYCJA. Do grupy tej należą te, które odnoszą się do kontynuacji w czasie oraz do przekazu wartości i doświadczenia z pokolenia na pokolenie. Dla charakterystyki typowej rodziny ważne są z kolei słowa: *кризис*,

развал, аборт, których negatywna ocena jest jednak niezwłocznie neutralizowana przez wskazania na pozytywnie oceniane kroki zaradcze. Działania te – podejmowane między innymi przez Cerkiew – opisywane są przez czasowniki *бороться* [с развалом семьи], *защищать, спасти, противодействовать, помочь*. Starania Cerkwi na rzecz wsparcia rodziny określają istotę ich wzajemnych relacji. Między komponentami wymienionych konceptów dochodzi do przeniesienia i wzmocnienia pozytywnych ocen, konstruowana jest sieć, składająca się z dodatnio wartościowanych elementów, której węzłowymi punktami są: *семья, Церковь, любовь, поддержка, помощь, передача традиции, передача нравственных, духовных ценностей, воспитание молодого поколения*.

Rozdział piąty poświęcony jest konceptowi TRADYCJA. Podobnie jak w przypadku RODZINY analiza komponentów konceptu i jego asocjacji pozwala na wskazanie korelacji aksjologicznych. Dla konstruowania obrazu TRADYCJI zasadnicze znaczenie ma komponent czasowy, odsyłający do idei kontynuacji, która z kolei prowadzi do pozytywnie ocenianej trwałości. Komponent czasowy ważny jest także dla konceptu ЦЕРКОВЬ. W materiale eksponowany jest związek historii Cerkwi z historią Rosji. Należy zaznaczyć, że tradycja zajmuje też ważne miejsce w obrazie rodziny, jest ona znacząca dla procesu wychowania, przede wszystkim dla przekazywania z pokolenia na pokolenie wartości moralnych. Z kolei obraz rodziny jest aktywnie wykorzystywany w metaforach opisujących Cerkiew, gdzie eksponowana jest rola matki, co rodzi skojarzenia z Bogurodzicą i jej od wieków czczonymi wizerunkami, przede wszystkim z ikoną Kazańskiej Matki Bożej, która, co uwydatniają teksty, wielokrotnie przychodziła Rosji z pomocą w chwilach zagrożenia. Obraz matki wywołuje skojarzenia z obrazem Ojczyzny.

W rozdziale szóstym omawiam koncept PATRIOTYZM, dla którego zasadniczymi komponentami znaczenia są miłość, obrona, historia, pamięć, kultura i prawosławie, spośród których kluczowe są miłość i obrona. Analiza materiału dowodzi, że ojczyzna jako obiekt patriotyzmu i rodzina są postrzegane analogicznie – ojczyzna jest obdarzana ciepłymi uczuciami opisującymi relacje między dziećmi i matką, co z kolei prowadzi do skojarzeń z rodzinnym domem i zapewnianym przez niego bezpieczeństwem. U źródeł ciepłych uczuć do ojczyzny leży zaś wiara prawosławna.

Wymienione koncepty – RODZINA, TRADYCJA, PATRIOTYZM – mają obszary wspólne, ich pola częściowo nakładają się, co daje podstawy do ujęcia ich w jeden konstrukt aksjologiczny. Jego wydzielenie jest w pewnym stopniu subiektywne, nie jest on wspólny dla wszystkich użytkowników języka, podobnie jak sama konceptosfera, która również nie ma uniwersalnego charakteru, co podkreślał D. S. Lichaczow: „Отдельных вариантов

концептосферы национального языка очень много, они по-разному группируются, по-разному себя проявляют” (Лихачев 1999: 153).

Analiza przeprowadzona w rozdziałach IV–VI dowodzi, że antropomorfizacja CERKWI sprzyja jej postrzeganiu przez pryzmat RODZINY, przede wszystkim w aspekcie psychospołecznym i aksjologicznym. Cerkiew jest charakteryzowana jako obrończyni rodziny i pozytywnie ocenianych wartości moralnych. Dla obu conceptów kluczowe są relacje międzyludzkie – troska, a przede wszystkim miłość, postrzegana nie tylko jako najwyższa wartość, ale też warunek człowieczeństwa i prawdziwego szczęścia. Na poziomie leksykalnym korelacja ta realizowana jest przez pozytywnie oceniane słowa: *любовь, счастье, помощь* (w słowniku sentymentu maksymalna ocena pozytywna).

Dla związku zachodzącego między CERKWIĄ i TRADYCJĄ zasadnicza jest fundamentalna dla społecznej samoidentyfikacji kategoria trwania, szczególnie przekaz wartości z pokolenia na pokolenie. Cerkiew występuje jako nosicielka tradycji, co na płaszczyźnie leksykalnej realizowane jest przy pomocy wyrazów *хранительница* i *оплот*. Tradycja postrzegana jest jako suma wymiaru świeckiego i religijnego, historia Cerkwi jest bowiem nierozzerwalnie związana z historią państwowości zarówno w planie materialnym, jak i duchowym.

Wspólnymi obszarami conceptów CERKIEW i PATRIOTYZM są miłość do ojczyzny i gotowość do jej obrony. Znaczenie mają również kategorie pamięci i trwania w czasie. Ojczyzna implikuje uczucia tożsame tym, jakimi dziecko obdarza matkę. Są one głęboko zakorzenione w prawosławiu – podstawie rosyjskiej państwowości i rosyjskiej kultury.

Analizowane concepty są ściśle powiązane, ich pozytywne oceny wzajemnie się wzmacniają, dopełniają, „promieniują” na siebie, co sprzyja pozytywnemu odbiorowi przez czytelnika portalu nie tylko utworzonego przez nie konstrukt, lecz także związanego z nim w perspektywie aksjologicznej conceptu CERKIEW.

Akcentując wymiar aksjologiczny w badaniach omawiana monografia wyznacza nową perspektywę postrzegania związków między conceptami.

5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

Moja aktywność naukowa oprócz Instytutu Sławistyki PAN obejmuje współpracę z jednym krajowym i pięcioma zagranicznymi ośrodkami naukowymi w zakresie prowadzenia wspólnych projektów badawczych, organizacji konferencji, wspólnych publikacji i wystąpień konferencyjnych, recenzowania tekstów, udziału w seminariach i zespołach badawczych. W

Polsce ściśle współpracuję z Instytutem Filologii Polskiej UMCS, w Rosji – z Instytutem Słowianoznawstwa Rosyjskiej Akademii Nauk, Instytutem Języka Rosyjskiego RAN, Instytutem Językoznawstwa RAN, Uralskim Uniwersytetem Federalnym im. Pierwszego Prezydenta Rosji Borysa Jelcyna w Jekaterynburgu, w Serbii – z Instytutem Języka Serbskiego Serbskiej Akademii Nauk i Sztuk w Belgradzie.

Współpraca z Instytutem Filologii Polskiej UMCS

Z IFP UMCS aktywnie współpracuję od grudnia 2009 roku w ramach międzynarodowego konwersatorium *Językowo-kulturowy obraz świata Słowian i ich sąsiadów na tle porównawczym* (EUROJOS) afiliowanego przy Instytucie Slawistyki PAN, UMCS i Komisji Etnolingwistycznej przy Międzynarodowym Komitecie Slawistów. Trzy moje teksty zostały opublikowane w tzw. „czerwonej serii” UMCS. Jestem współredaktorem naukowym (z prof. S. Niebrzegowską-Bartmińską) dwóch tomów zbiorowych *Wartości w językowo-kulturowym obrazie świata Słowian i ich sąsiadów, t. 5, Koncepty i ich profilowanie*, Lublin 2019 oraz *Wartości w językowo-kulturowym obrazie świata Słowian i ich sąsiadów, t. 6, Jedność w różnorodności. Wokół słowiańskiej aksjospfery*, Lublin 2019. Współorganizowałam konferencje i warsztaty prowadzone w ramach konwersatorium EUROJOS. Byłam również członkiem komitetu organizacyjnego *I Międzynarodowego Kongresu Etnolingwistycznego. Etnolingwistyka – bilans dyscypliny. Stan badań, metody i postulaty badawcze*, który odbył się w Lublinie w czerwcu 2021 roku. Uczestniczyłam z referatami w wielu konferencjach organizowanych przez IFP UMCS. Jestem członkiem zespołu recenzentów rocznika „Etnolingwistyka. Problemy Języka i Kultury”. Recenzowałam także teksty zamieszczone w tomach zbiorowych wydawanych lub współwydawanych przez Instytut Filologii Polskiej UMCS: *Wartości w językowo-kulturowym obrazie świata Słowian i ich sąsiadów, t. 4, Słownik językowy – leksykon – encyklopedia w perspektywie badań porównawczych Słowian i ich sąsiadów*, red. S. Niebrzegowska-Bartmińska, J. Szadura, B. Żywicka, Lublin 2018; tom *WOLNOŚĆ Leksykonu aksjologicznego Słowian i ich sąsiadów*, red. M. Abramowicz, J. Bartmiński, Lublin–Warszawa 2019; *Wartości w kulturach europejskich. Raport z badań empirycznych*, red. B. Żywicka, Lublin–Przemyśl 2021.

Współpraca z Instytutem Słowianoznawstwa Rosyjskiej Akademii Nauk

W latach 2011–2013 byłam polskim koordynatorem wspólnego projektu badawczego realizowanego przez IS PAN i IS RAN „*Sacrum*” *we współczesnym języku rosyjskim na tle porównawczym*. We wrześniu 2013 roku odbyłam wizytę studyjną w Instytucie Słowianoznawstwa. Od maja 2015 roku jestem członkiem redakcji rocznika „Славянский

мир в третьем тысячелетии”, wydawanego przez Instytut Słowianoznawstwa RAN. Publikuję w nim artykuły i recenzje.

Współpraca z Instytutem Języka Rosyjskiego im. W. W. Winogradowa Rosyjskiej Akademii Nauk

Aktywnie uczestniczę w konferencjach organizowanych przez Instytut, zarówno jako referentka, jak i przewodnicząca posiedzeń sekcyjnych. Jestem uczestniczką dwóch seminariów realizowanych w Instytucie: *Теория и практика авторской лексикографии* prowadzonego przez L. L. Szestakową oraz *Проблемы поэтического языка* prowadzonego przez N. A. Fatiejewą.

Współpraca z Instytutem Językoznawstwa Rosyjskiej Akademii Nauk

Jestem uczestnikiem seminariów grupy «Лингвокультурологические исследования» prowadzonych pod kierunkiem M. L. Kowszowej. W 2017 roku uczestniczyłam w konferencji naukowej *Понятие веры в разных языках и культурах*, gdzie wygłosiłam referat *Кто такие «захожане»? Штрихи к лексическому портрету*, który następnie został opublikowany w tomie pokonferencyjnym.

Współpraca z Uralskim Uniwersytetem Federalnym im. pierwszego prezydenta Rosji Borysa Jelcyna w Jekaterynburgu

Współpraca z badaczkami z Uniwersytetu Uralskiego I. T. Wiepriewą oraz T. W. Ickowicz przyniosła trzy wspólne publikacje: *Что могут сообщить брачные объявления о современной женщине (на материале польского и русского языков)* [wspólnie z I. T. Wiepriewą], „Русин” 2018, nr 52, s. 177–192; *О проявлении гегемонной маскулинности современных мужчин в тексте брачного объявления (на материале польского и русского языков)* [wspólnie z I. T. Wiepriewą], „Вестник Томского государственного университета. Филология” 2019, nr 62, s. 54–68; *Супружеские ожидания в религиозном контексте: католические и православные брачные объявления* [wspólnie z T. W. Ickowicz], „Quaestio Rossica” 2021, t. 9, nr 2, s. 702–714 oraz cztery wspólne wystąpienia konferencyjne. Wspólnie z badaczami z Jekaterynburga organizowałam konferencję *Язык и религия* (15–17 września 2021). Byłam również członkiem komitetu programowego konferencji *Аксиологические аспекты современных филологических исследований*, która odbyła się na Uniwersytecie Uralskim w kwietniu 2021 roku. Recenzowałam też artykuł do wydawanego w Jekaterynburgu czasopisma „Quaestio Rossica”.

Współpraca z Instytutem Języka Serbskiego Serbskiej Akademii Nauk i Sztuk w Belgradzie

W latach 2017–2020 byłam polskim koordynatorem wspólnego projektu badawczego realizowanego przez Instytut Slawistyki PAN i Instytut Języka Serbskiego SANU *Kluczowe pojęcia serbskiej i polskiej aksjosfery w perspektywie ogólnosłowiańskiej*. Współpraca z badaczkami z Instytutu Języka Serbskiego SANU I. Lazić-Konjik i S. Ristić przyniosła dwie wspólne publikacje oraz jedno wystąpienie konferencyjne: *Ключевые концепты славянской аксиосферы. Опыт лексикографического описания* [wspólnie z I. Lazić-Konjik], [w:] *Језици и кulture u vremenu i prostoru VII/1*, red. S. Gudurić, B. Radić-Bojanić, Novi Sad 2018, s. 503–511; *Co nas łączy, a co dzieli? Stereotyp domu w języku polskim, serbskim i rosyjskim* [wspólnie z I. Lazić-Konjik i S. Ristić], „Etnolingwistyka. Problemy Języka i Kultury” 2020, nr 32, s. 67–84. Trzykrotnie odbywałam wizyty studyjne w Instytucie. Byłam członkiem komitetu naukowego konferencji *Лексикографија и лексикологија у светлу актуелних проблема* organizowanej przez Serbską Akademię Nauk i Sztuk w październiku 2020 roku. Recenzowałam artykuł do tomu zbiorowego *Лексикографија и лексикологија у светлу актуелних проблема* (Belgrad 2021).

Po uzyskaniu stopnia doktora opublikowałam 58 artykułów, w tym 20 w czasopismach i 38 w tomach zbiorowych. Moje teksty ukazywały się w Polsce oraz w Czechach, Rosji, Serbii, Ukrainie i Wielkiej Brytanii, na Białorusi, Litwie i na Słowacji.

Moje zainteresowania badawcze koncentrują się na zagadnieniach aksjolingwistycznych oraz na szeroko rozumianym języku religijnym. Artykuły można podzielić na trzy główne grupy tematyczne:

- A. analizy konceptów: DOM, KOBIETA, RODZINA, BEZDOMNOŚĆ, PRACA, WIELKA WOJNA OJCZYŹNIANA, OTYŁOŚĆ,
- B. język doświadczenia religijnego,
- C. leksyka religijna w jednojęzycznych słownikach objaśniających.

A. Analizy konceptów

Moje zainteresowanie rosyjską aksjosferą było impulsem do poszukiwania odpowiedzi nie tylko na pytanie o wartości fundamentalne dla Rosjan, ale także o sposób ich rozumienia. Cele te realizowałam uczestnicząc od 2009 roku w pracach międzynarodowego konwersatorium EUROJOS, działającego po kierunku prof. Jerzego Bartmińskiego nieprzerwanie aż do jego śmierci w lutym 2022 roku. W ramach tego projektu w centrum mojego zainteresowania znalazł się koncept DOM jako słowo-klucz kultury, jedna z podstawowych wartości w życiu człowieka, istotny czynnik organizacji świata, postrzegany jako miejsce dookreślające człowieka, bezpieczne, zaciszne, wydzielone z otaczającego je

chaosu. Następnie rozszerzałam moje badania o kolejne koncepty bezpośrednio z nim związane.

Konceptowi DOM poświęciłam osiem artykułów: *Obraz DOMU we współczesnej publicystyce rosyjskiej*, [w:] *Wartości w językowo-kulturowym obrazie świata Słowian i ich sąsiadów*, red. J. Bartmiński, I. Bielińska-Gardziel, M. Abramowicz, Lublin 2012, s. 69–88; *DOM w aksjosferze współczesnych Rosjan* [we współautorstwie z O. Rotmistrową], [w:] *Wartości w językowo-kulturowym obrazie świata Słowian i ich sąsiadów*, red. J. Bartmiński, I. Bielińska-Gardziel, S. Niebrzegowska-Bartmińska, Lublin 2014, s. 11–27; *Pamięć domu we wspomnieniach żołnierzy Wielkiej Wojny Ojczyźnianej*, [w:] *Fenomen Rosji. Pamięć przeszłości i perspektywy rozwoju*, Cz. 1 *Pamięć o przeszłości w idei i kulturze Rosji*, red. M. Kowalska, M. Kuryłowicz, Kraków 2014, s. 25–32; *Образ дома в письмах с фронта Великой Отечественной войны – попытка когнитивного описания*, [w:] *Jazyk a kultura z kognitivneho aspektu*, red. N. Korina, J. Sokolová, Nitra 2014, s. 133–141; *Концепт ДОМ в русских пословицах и поговорках*, [w:] *Parémie národů slovanských VIII*, Ostrava 2017, red. U. Kolberová, S. Mizerová, s. 79–88; *Концепт ДОМ в дневниках блокадного Ленинграда (на материале записей Ольги Берггольц)*, „Славянский мир в третьем тысячелетии”. Ратный подвиг и мирный труд в истории и культуре славянских народов, Москва, 2015, s. 224–233; *В поисках ДУШИ ДОМА – заметки на полях аксиологического портрета*, [w:] *Antropologiczno-językowe wizerunki duszy w perspektywie międzykulturowej. Aksjosfera duszy – dusza w aksjosferze*, red. J. Jurewicz, E. Masłowska, D. Pazio-Wlazłowska, Warszawa 2018, s. 89–104; *Co nas łączy, a co dzieli? Stereotyp domu w języku polskim, serbskim i rosyjskim* [wspólnie z I. Lazić-Konjik i S. Ristić], „Etnolingwistyka. Problemy Języka i Kultury” 2020, nr 32, s. 67–84, w których odwoływałam się do zróżnicowanego materiału badawczego, poczynając od publicystyki przez wspomnienia żołnierzy wielkiej wojny ojczyźnianej na dziennikach kończąc. W pracy stosowałam metodologię lubelskiej szkoły etnolingwistycznej. Badając semantykę domu korzystałam z założeń definicji kognitywnej przedstawionych w pracach Jerzego Bartmińskiego. Odwoływałam się również do pojęcia aspektu, który „przyjęto rozumieć jako domenę wyróżnioną z określonego punktu widzenia” (Brzozowska 2006: 40).

Analiza materiałów dowodzi, że dom w języku rosyjskim w wymiarze fizycznym to budynek lub jego część o określonej strukturze i określonym wyposażeniu, w wymiarze funkcjonalnym – miejsce, które zapewnia ludziom schronienie i poczucie bezpieczeństwa – fizycznego i psychicznego, miejsce, w którym czują się oni dobrze i swobodnie, a także instytucja, pełniąca ściśle określone funkcje na rzecz pewnej grupy osób, w wymiarze

społecznym dom to miejsce zamieszkania spokrewnionych ze sobą osób i – metonimicznie – sami ci ludzie oraz wszyscy mieszkańcy domu (nie tylko spokrewnieni ze sobą) jako wspólnota, w wymiarze aksjologicznym dom to jedna z najważniejszych wartości w rosyjskim obrazie świata, określająca tożsamość człowieka, a także stanowiąca obiekt pożądania i przedmiot troski jako rodzinne gniazdo, grupa najbliższych osób, jak również ojczyzna.

W analizach poświęconych konceptowi DOM istotne jest zwrócenie uwagi na różnice w rekonstruowanym obrazie. Zajmując się tekstami reprezentującymi różne typy dyskursu, w których uaktywnia się określony podmiot, odwoływałam się do koncepcji profilu i profilowania. Zróznicowanie to można zobrazować m.in. na przykładzie artykułów: *Концепт ДОМ в дневниках блокадного Ленинграда (на материале записей Ольги Берггольц)*, „Славянский мир в третьем тысячелетии”. Ратный подвиг и мирный труд в истории и культуре славянских народов, Moskwa, 2015, s. 224–233 i *Obraz DOMU we współczesnej publicystyce rosyjskiej*, [w:] *Wartości w językowo-kulturowym obrazie świata Słowian i ich sąsiadów*, red. J. Bartmiński, I. Bielińska-Gardziel, M. Abramowicz, Lublin 2012, s. 69–88. W pierwszym z wymienionych artykułów rekonstruję koncept na podstawie powstających w okresie blokady Leningradu dzienników Olgi Bergholc. Obraz domu jest w nich budowany na czterech antynomiach: „nadający się do zamieszkania – wymarły”, „ciepło – zimno”, „światło – ciemność”, „obfitość – brak”. Konstatuję w nim, że chociaż dom jest konstrukcją „braku”, zachowuje on swoje znaczenie jako jedna z podstawowych wartości w życiu człowieka. W drugim tekście analizuję dom we współczesnym dyskursie publicystycznym, gdzie jawi się on przede wszystkim jako obiekt fizyczny, budynek występujący w trzech wymiarach: jako nowy, wygodny gmach, jako stary, zaniedbany blok, którego stan zagraża życiu i zdrowiu jego mieszkańców oraz jako obiekt przedstawiający dużą wartość artystyczną. Dom jako wartość społeczna znajduje się w publicystyce wyraźnie na drugim planie, co może wynikać ze specyfiki dyskursu publicystycznego, dążącego do dostarczenia sensacyjnych informacji i zawładnięcia uwagą czytelnika.

Zwieńczeniem szczegółowych analiz dotyczących konceptu jest artykuł *Rosyjski językowo-kulturowy obraz DOMU* przygotowany wspólnie z L. L. Fiodorową z Rosyjskiego Państwowego Uniwersytetu Humanistycznego w Moskwie na potrzeby pierwszego tomu *Leksykonu aksjologicznego Słowian i ich sąsiadów*, wydanego pod redakcją J. Bartmińskiego, I. Bielińskiej-Gardziel i B. Żywickiej w Lublinie w 2015 roku. W artykule razem z L. L. Fiodorową stwierdzamy, że zasadnicza dla konceptualizacji domu jest opozycja „swój–obcy” i postrzeganie go nie tylko jako budynku, ale też wspólnoty zamieszkującej pod jednym

dachem. Charakteryzujemy dom jako kompleksowy konstrukt mentalny, opisujemy jego aspekty: fizyczny (budynki mieszkalne, ich części i układ wewnętrzny), społeczny (dom i rodzina w sytuacjach traumatycznych – postrzegane jako wartości najwyższe), funkcjonalny (zapewnienie poczucia bezpieczeństwa), kulturowy (nie tylko уют, домашнее тепло, ale też zachowanie rodzinnych tradycji i wartości), prawny (możliwość kupna i sprzedaży). Stwierdzamy, że dom jest postrzegany różnie z różnych punktów widzenia: właściciela / gospodarza, gospodyni, młodzieży, osób starszych oraz osób pozbawionych domu (uchodźców, emigrantów i in.).

Kontynuację prac prowadzonych przeze mnie nad konceptem DOM w ramach *Leksykonu aksjologicznego Słowian i ich sąsiadów* stanowi artykuł zamieszczony w roczniku „Etnolingwistyka” (2020, nr 32, s. 67–84) *Co nas łączy, a co dzieli? Stereotyp domu w języku polskim, serbskim i rosyjskim*, napisany wspólnie z I. Lazić-Konjik i S. Ristić z Instytutu Języka Serbskiego Serbskiej Akademii Nauk i Sztuk w Belgradzie. Ma on charakter porównawczy. Prześledzenie polskiego, serbskiego i rosyjskiego obrazu domu dowodzi istnienia wspólnego wyobrażenia bazowego, na którym w każdym z języków nadbudowany jest konstrukt szczegółowych charakterystyk, doprecyzowujących jego sens. We wszystkich omawianych w tekście językach dom postrzegany jest przede wszystkim jako wartość ponadmaterialna, w wymiarze społecznym i funkcjonalnym, jako wspólnota osób zamieszkujących go, zapewniająca jednostce poczucie bezpieczeństwa i bezwarunkową akceptację. W siatce powiązań domu z innymi konceptami również odnajdujemy cechy wspólne. W każdym z analizowanych języków dom jest ściśle połączony z konceptem RODZINA, utożsamiany jest z osobami bliskimi, zaś o cechach specyficznych, jakie dostrzegamy w obrazie domu w badanych językach, przesądziły odmienne uwarunkowania historyczne i kontekst kulturowy.

Zainteresowanie domem jako jedną z najważniejszych wartości w życiu człowieka skłoniło mnie do przyjrzenia się jego przeciwieństwu – bezdomności. Poświęciłam jej dwa artykuły: *Бездомность как антиценность на материале лексикографических данных*, „Славянский мир в третьем тысячелетии”. Человек, общество, народ в истории, языке и культуре, red. Е. С. Узенева, Москва, 2014, s. 295–301 i *Концепт БЕЗДОМНЫЕ на материале современной прессы*, „Вестник Кемеровского государственного университета культуры и искусств” 2015, nr 30, s. 147–154. Analiza materiałów leksykograficznych dowodzi, że bezdomność jest postrzegana przede wszystkim w wymiarze bytowym, utożsamiana jest z brakiem stałego miejsca zamieszkania. Bezdomny zaś, jak wynika z materiału prasowego, to członek społeczności, kierującej się powszechnie

nieakceptowanymi normami zachowań, często – chory lub uzależniony, niekiedy głęboko strauumatyzowany, przywiązany do swojego stylu życia i niechętny jego zmianom.

Moje zainteresowanie domem i bezdomnością zdecydowało o rozszerzeniu pola badawczego o koncepty, które się z nimi bezpośrednio wiążą, przede wszystkim o rodzinę. Tej problematyce poświęcone są trzy drobne teksty: *Rodzina w leningradzkich dziennikach czasu blokady (na materiale zapisków Olgi Berghole)*, [w:] *In honorem. Сборник статей к 90-летию А. Е. Супруна*, red. E. H. Руденко, А. А. Кожина, Минск 2018, s. 217–225; *Образ современной семьи в российских женских онлайн-журналах*, [w:] *Этнолингвистика. Ономастика. Этимология. Материалы IV Международной научной конференции Екатеринбург, 9–13 сентября 2019 г.*, red. E. Л. Березович i in., Екатеринбург 2019, s. 247–249; *O jednej realizacji konceptu RODZINA w języku rosyjskim – родные (na materiale danych korpusowych)*, [w:] *I Międzynarodowy Kongres Etnolingwistyczny. Etnolingwistyka – bilans dyscypliny. Stan badań, metody i postulaty badawcze. Program i tezy referatów*, red. A. Głaz, S. Niebrzegowska-Bartmińska, M. Nowosad-Bakalarczyk, A. Rudenka, B. Żywicka, Lublin 2021, s. 182–184.

Ogląd rodziny skłonił mnie z kolei do podjęcia próby rekonstrukcji wizerunku kobiety. Interesujące w perspektywie wysoko wartościowanej w rosyjskiej kulturze roli matki wydało mi się poszukiwanie odpowiedzi na pytanie o to, jaki model kobiety-matki i kobiety-żony odnajdziemy w tekstach przynależnych do dyskursu świeckiego, jaki w tekstach dyskursu religijnego. Temu zagadnieniu poświęciłam artykuł *Portret kobiety prawosławnej (na materiale czasopisma „Славянка”)*, „Stylistyka” 2020, nr 29, s. 345–364 oraz częściowo artykuł *Что могут сообщить брачные объявления о современной женщине (на материале польского и русского языков)* [wspólnie z I. T. Wieriewą], „Русин” 2018, nr 52, s. 177–192. Znamienne, ale nie zaskakujące jest to, że przeprowadzona analiza zarówno tekstów świeckich, jak i religijnych wskazuje na silne patriarchalne podstawy kultury. Drugi z artykułów dowodzi jednak, że współczesne Rosjanki przełamują tradycyjne wzorce, dążą do przejęcia przywództwa w relacjach rodzinnych. Pierwszy tekst, odwołujący się do materiałów dwumiesięcznika „Славянка”, rekonstruuje obraz kobiety w dyskursie religijnym, gdzie charakteryzowana jest ona jako wsparcie mężczyzny i jego pomoc. Kobieta jest definiowana przez pryzmat rodziny i jej dobra, które są dla niej najważniejszymi wartościami i dla których rezygnuje z własnych ambicji. Jest to raczej obraz pożądaný, poniekąd idealny – odpowiadający wizji przyjętej przez redakcję czasopisma i autorów artykułów, niż obraz rzeczywisty i typowy.

Poszukiwanie wartości autotelicznych skłoniło mnie na początkowym etapie zainteresowania badaniem konceptów do podjęcia problematyki pamięci wielkiej wojny ojczyźnianej, która jest postrzegana jako jedna z istotnych dla Rosjan wartości tożsamościowotwórczych, trwale łączących rosyjskie społeczeństwo. To ważne zagadnienie dla rosyjskiej aksjofery stało się podstawowym tematem czterech tekstów: *Память дама забывчивая. Wielka Wojna Ojczyźniana: od mitologizacji do niepamięci*, „Porównania” 2012, nr 11, s. 61–69; „Dlaczego łzemy nawet w obliczu zagłady?” – *Wielka Wojna Ojczyźniana w narracjach indywidualnych*, [w:] *Konstrukcje i destrukcje tożsamości*, t. III, *Narracja i pamięć*, red. E. Golachowska, A. Zielińska, Warszawa 2014, s. 471–483; *Pamięć Wielkiej Wojny Ojczyźnianej w narracjach młodzieży*, „Politeja. Pismo Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego” 2015, nr 35, s. 271–280; *W poszukiwaniu jednoczących wartości najwyższych – obraz Wielkiej Wojny Ojczyźnianej we współczesnej publicystyce rosyjskiej*, [w:] *Kulturowy obraz polityki*, red. J. Bujak-Lechowicz, K. Borkowski, Szczecin 2015, s. 83–96.

Zwracam w nich uwagę na rozbieżności między oficjalną narracją o wojnie i indywidualnym doświadczeniem, akcentuję konkurowanie ze sobą społecznego zapominania i społecznej pamięci wielkiej wojny ojczyźnianej, wskazuję na filtrowanie pamięci zbiorowej, usuwanie z niej elementów zakłócających odświętny wizerunek weterana i przez to naruszających utrwaloną tożsamość grupy.

W artykule *Pamięć Wielkiej Wojny Ojczyźnianej w narracjach młodzieży* odwołuję się do doświadczenia indywidualnego rekonstruowanego przez rosyjskich uczniów na podstawie narracji ich babć i dziadków. Akcentuję dokonywaną przez młodzież deideologizację i dekompozycję panującego mitu. W tekście „*Память дама забывчивая*” *Wielka Wojna Ojczyźniana: od mitologizacji do niepamięci* przywołuję historię utworzonego na początku lat 50. na Wałaamie (Karelia) ośrodka dla weteranów wielkiej wojny ojczyźnianej.

W ostatnim czasie moje zainteresowania konceptami rozszerzyłam o nowy obszar badawczy, daleki od tematyki dotychczasowych analiz. Zwróciłam uwagę na koncept OTYŁOŚĆ w języku polskim. Bódcem do podjęcia tego tematu była kampania „Jedź ostrożnie”, w której ramach zimą 2019 roku na ulicach Warszawy pojawiły się plakaty w agresywny sposób animalizujące osoby grube. Zauważyłam, że w polskiej przestrzeni badawczej studia z zakresu *fat studies* w ujęciu lingwistycznym nie są szeroko reprezentowane, dlatego też rozpoznanie tematu, z uwzględnieniem sentymentu jednostek służących nominalizacji osób grubych, wydało mi się atrakcyjne. Dotychczas opublikowałam jeden tekst poświęcony tej problematyce: „*Prawdę mówiąc, jestem dosyć gruba. Właściwie to*

nawet bardzo”. Przymiotnik gruby jako realizacja konceptu OTYŁOŚĆ (na podstawie danych korpusowych) – uwagi wstępne, „Vilnius University Open Series”, *Vertybės lietuvių ir lenkų kalbų pasaulėvaizdyje / Wartości w językowym obrazie świata Litwinów i Polaków. Liaudiškasis, tautinis, daugiatautis ir daugiakultūris paveldas / Dziedzictwo ludowe, narodowe, wieloetniczne i wielokulturowe*, nr 2, oprac. K. Rutkowska, S. Niebrzegowska-Bartmińska, Vilnius – Liublinas 2021, s. 148–161.

B. Język doświadczenia religijnego

Podjęcie przeze mnie problematyki szeroko rozumianego języka religijnego było konsekwencją zainteresowań wartościami. Moim podstawowym celem było poszukiwanie odpowiedzi na pytanie o miejsce religii i wiary w rosyjskiej aksjosferze oraz o ich recepcję w prasie, którą postrzegam jako swoisty probierz zmian społecznych pozwalający na pozyskanie aktualnego materiału do badań.

Interesowały mnie zarówno zagadnienia terminologiczne teolingwistyki, o czym piszę w artykule *Język religijny, język sacrum, język wiary – wokół terminologii*, [w:] *Język doświadczenia religijnego*, red. G. Cyran, E. Skorupska-Raczyńska, t. VI, Gorzów Wielkopolski 2014, s. 19–29, jak i dyskurs religijny, ze szczególnym uwzględnieniem prasowej recepcji wydarzeń religijnych, zarówno katolickich, jak i prawosławnych. Tym zagadnieniom poświęcone są artykuły: *Pontyfikat Jana Pawła II w recepcji prasy rosyjskiej*, „Zeszyty Naukowe Wszechnicy Polskiej”, t. 6, Tradycja i perspektywy dialogu języków i kultur. Teoria. Praktyka, red. J. Mąkosza-Bogdan, Warszawa 2009, s. 133–143; „*Słowo, które trafia do mediów, ma niezwykłą moc w dziele ewangelizacji*” – prezentacja wybranych tytułów rosyjskiej prasy religijnej, [w:] *W kręgu języka tożsamości. Język. Religia. Tożsamość VII*, red. G. Cyran, E. Skorupska-Raczyńska, Gorzów Wielkopolski 2012, s. 195–204; *Rosyjska Cerkiew prawosławna w Internecie*, [w:] *Językowa kreacja tożsamości*, red. G. Cyran, E. Skorupska-Raczyńska, seria: „Język. Religia. Tożsamość IX”, Gorzów Wielkopolski 2013, s. 83–92; *Kanonizacja Jana Pawła II w recepcji prasy rosyjskiej*, [w:] *Język doświadczenia religijnego*, t. VIII, red. G. Cyran, E. Skorupska-Raczyńska, Gorzów Wielkopolski 2015, s. 167–176; *Obraz konceptu ЦЕРКОВЬ we współczesnej prasie rosyjskiej – na materiale dziennika „Росси́йская газета”*, [w:] *Chrześcijańskie Dziedzictwo Duchowe Narodów Słowiańskich. Seria III. Literatura. Język. Kultura. Historia. Tom I. Chrześcijaństwo w literaturze i języku*, red. Z. Abramowicz, K. Korotkich, Białystok 2016, s. 345–362; *Akcja „Мы – православные!”*. *Słowo wspierane przez obraz w służbie ewangelizacji*, [w:] *Nowa ewangelizacja. Język – teologia – kultura*, seria Teolingwistyka 13, red. serii W. Przyczyna, red. M. Nowak, W. Przyczyna, Tarnów 2017, s. 325–343.

Lektura tekstów poświęconych problematyce religijnej, przede wszystkim dotyczących zakresu aktywności osób uczestniczących w nabożeństwach, skłoniła mnie do zainteresowania się nową leksyką. Ta kwestia stała się podstawowym tematem dwóch artykułów: *Кто такие «захожане»? Штрихи к лексическому портрету*, [w:] *Логический анализ языка. Понятие веры в разных языках и культурах*, seria *Лингвокультурологические исследования*, red. Т. Е. Янко, П. С. Дронов, О. С. Орлова, red. odpowiedzialny Н. Д. Арутюнова, М. Л. Ковшова, Москва 2019, s. 93–104 i *Новые эмоционально-экспрессивные наименования околоцерковных людей как попытка заполнения лексической лакуны*, „Труды Института русского языка им. В. В. Виноградова” XIX Материалы международной научной конференции «Вторые Григорьевские чтения: Неология как проблема лингвистической поэтики», 2019, s. 198–204. Poddaję w nich oglądowi emocjonalnie nacechowaną leksykę, służącą prawosławnym wiernym do charakterystyki osób luźno związanych z Kościołem. Wyrazów tych zaczęto używać do negatywnej oceny osób nie będących aktywnymi członkami wspólnot parafialnych pod koniec ubiegłego wieku. Zwykle różnicują one uczestników nabożeństw ze względu na częstotliwość i cel odwiedzin świątyni. Najślabiej negatywnie nacechowanym wyrazem w tej grupie jest słowo *захожане* oznaczające tych, którzy podążają jedynie za zewnętrznym, rytualnym wymiarem obrzędów religijnych. Wydaje się ono przybierać status niemal terminologiczny w klasyfikacji osób uczestniczących w nabożeństwach. Dobrze wpisuje się w system semantyczny i wypełnia istniejącą w nim lukę leksykalną.

Oprócz neosemantyzmów interesowała mnie także eksplikacja słownictwa religijnego nieodnotowanego w jednojęzycznych słownikach objaśniających. Ta kwestia stała się podstawowym tematem artykułu *Новомученики РПЦ: этнолингвистический взгляд извне*, [w:] *Мифологические модели и ритуальное поведение в советском и постсоветском пространстве. Сборник статей*, Москва 2013, s. 134–142. Rozwijałam ją w perspektywie rosyjskiej mapy pamięci i tezy o ujęzykowieniu pamięci w tekście: *Pamięć o nowych męczennikach z Butowa w dyskursie publicystycznym*, „Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej” 2019, nr 54, gdzie konstatuje przekraczanie przez pamięć o nowych męczennikach granic prywatności. Dowodzę, że przedstawiany przez środki masowego przekazu obraz męczenników z Butowa służy konsolidacji społecznej, sprzyjając poszukiwaniu idei definiujących tożsamość.

C. Leksyka religijna w jednojęzycznych słownikach objaśniających

Z zainteresowaniami leksyką religijną korespondują moje badania nad tym polem semantycznym podejmowane na materiale jednojęzycznych słowników objaśniających.

Zagadnieniom tym była poświęcona moja praca doktorska. Problematykę rozwijałam w kolejnych artykułach, rozszerzając materiał badawczy o słowniki języka polskiego. Do tej grupy tekstów należą analizy wybranych grup leksyki, np. nazw szat liturgicznych (*Cingulum, humerał, sudarium – nazwy szat liturgicznych we współczesnej leksykografii polskiej i rosyjskiej*, [w:] *Kulturowy obraz módl społecznych*, red. J. Bujak-Lechowicz, Szczecin 2015, s. 191–203) oraz artykuły przekrojowe: *Ograniczenia języka w charakterystyce sfery sacrum. Leksyka religijna w rosyjskim jednojęzycznym słowniku objaśniającym*, [w:] *Konstrukcje i destrukcje tożsamości*, t. 1, *Wokół religii i jej języka*, red. E. Golachowska, A. Zielińska, Warszawa 2011, s. 319–329; *To, co niewypowiedziane – leksyka religijna w polskich i rosyjskich jednojęzycznych słownikach objaśniających*, [w:] *Kulturowy wymiar słowa, obrazu, dźwięku, milczenia i ciszy*, red. J. Bujak-Lechowicz, Szczecin 2015, s. 277–287; *Katolicyzm i prawosławie we współczesnej leksykografii polskiej i rosyjskiej*, [w:] *Slovanská lexikografie počátkem 21. století. Sborník příspěvků z mezinárodní konference Praha 20.–22.4.2016*, red. B. Niševa, D. Blažek, I. Krejčířová, K. Skwarska, E. Šlaufová, M. Vašíček, Praha 2018, s. 359–365.

Po uzyskaniu stopnia doktora oprócz artykułów opublikowałam 7 recenzji. Dwie z nich ukazały się w Polsce, pięć – poza jej granicami.

Jestem współredaktorem naukowym dziesięciu tomów zbiorowych, z których osiem ukazało się w Polsce, w wydawnictwie Instytutu Slawistyki PAN i Wydawnictwie UMCS, dwa zostały opublikowane w Wielkiej Brytanii (por. Wykaz osiągnięć naukowych, s. 5–6).

Uczestniczyłam z referatami w 65 konferencjach naukowych: 45 z nich odbyło się w Polsce, 20 poza jej granicami (por. Wykaz osiągnięć naukowych, s. 9–18): w Belgradzie, Czerniowcach, Jekaterynburgu, Moskwie, Nitrze, Nowym Sadzie, Ołomuńcu, Ostrawie, Pradze, Tomsku, Wilnie. W Polsce – w Częstochowie, Głogowie, Grzybowie, Krakowie, Lublinie, Nałęczowie, Opolu, Pelplinie, Pile, Piotrkowie Trybunalskim, Poznaniu, Puławach, Spale, Supraślu, Szczecinie, Toruniu, Warszawie, Zielonej Górze. Piętnaście razy przewodniczyłam obradom sekcji, cztery razy przewodniczyłam obradom plenarnym. Dwukrotnie byłam członkiem komitetów naukowych konferencji – w Jekaterynburgu i w Belgradzie.

6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę.

Osiągnięcia dydaktyczne

W latach 1993–1996 prowadziłam zajęcia dydaktyczne z gramatyki opisowej współczesnego języka rosyjskiego oraz z praktycznej znajomości języka rosyjskiego na studiach magisterskich w Instytucie Rusycystyki na Wydziale Rusycystyki i Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Warszawskiego.

Po uzyskaniu stopnia doktora, w latach 2008–2021, prowadziłam zajęcia dydaktyczne na studiach I i II stopnia we „Wszechnicy Polskiej” Szkole Wyższej Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Warszawie (umowa zlecenie) z takich przedmiotów, jak: praktyczna znajomość języka rosyjskiego; komunikacja i aktywacja języka; język obcy w kulturze, sztuce i turystyce; język komunikacji społecznej; praktyczne wykorzystanie języka obcego; praktyczna nauka i zastosowanie języka obcego: gramatyka; praktyczna nauka i zastosowanie języka obcego: czytanie i pisanie; praktyczna nauka i zastosowanie języka obcego: słuchanie i mówienie; seminarium dyplomowe.

Pod moim kierunkiem powstały cztery prace licencjackie. Byłam recenzentem ośmiu prac licencjackich i siedmiu prac magisterskich przygotowanych we „Wszechnicy Polskiej” Szkole Wyższej Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Warszawie.

W roku akademickim 2012/2013 sprawowałam opiekę naukową nad dwoma doktorantami Instytutu Slawistyki PAN, zaś w latach 2011/2012 i 2013/2014 – nad jednym doktorantem.

W roku akademickim 2019/2020 prowadziłam warsztaty *Umiejętności akademickie i specjalistyczne: „Aspekty prawne i etyka badań”* dla doktorantów Studium Doktoranckiego Instytutu Slawistyki PAN. W latach 2019–2021 prowadziłam takie warsztaty dla doktorantów Szkoły Doktorskiej Anthropos Instytutów Polskiej Akademii Nauk.

Osiągnięcia organizacyjne

W czasie pracy w Ośrodku KARTA przez wiele lat byłam koordynatorem programu dokumentacyjno-badawczego „Wspólne Miejsce – Europa Wschodnia”. Zajmowałam się m.in. organizacją prac międzynarodowego zespołu autorów, redaktorów, tłumaczy, historyków, archiwistów (w zespole pracowało w ciągu dziewięciu lat kilkaset osób z 24 krajów) dokumentujących historię opozycji demokratycznej w Europie Środkowej i Wschodniej (w tym inicjowanie archiwów społecznych) oraz prowadzących działania popularyzujące wiedzę o ruchu dysydenckim. Organizowałam i nadzorowałam pracę sekretariatu projektu, negocjowałam i zawierałam umowy na realizację prac, poszukiwałam źródeł finansowania, opracowywałam założenia programowe i harmonogramy prac, przygotowywałam sprawozdania merytoryczne, organizowałam i współprowadziłam konferencje uczestników projektu, opracowywałam materiały merytoryczne,

przygotowywałam materiały promocyjne, współorganizowałam konferencje prasowe i spotkania promocyjne. Efektem prac realizowanych w ramach projektu „Wspólne Miejsce – Europa Wschodnia” była m.in. publikacja *Słownik dysydentów. Czołowe postacie ruchów opozycyjnych w krajach komunistycznych w latach 1956–1989* (t. I–II, Warszawa 2007) obejmująca biogramy 353 najwybitniejszych przedstawicieli opozycji demokratycznej z krajów Europy Środkowowschodniej wraz z towarzyszącymi im omówieniami podstawowych nurtów ruchu dysydenckiego oraz kalendariami wydarzeń i glosariuszami.

W Ośrodku KARTA koordynowałam również prace dziesięcioosobowego międzynarodowego zespołu redaktorów i tłumaczy pracujących nad tomem *Karta. Восточная Европа в XX веке. Избранные тексты из польского ежеквартального журнала «Карта»*, który ukazał się w Warszawie w 2003 roku. Byłam również koordynatorem działu zadań zleconych, prowadzącego m.in. kwerendy archiwalne i prace dokumentacyjne. Do moich obowiązków należała organizacja prac trzyosobowego zespołu pracowników stałych oraz grupy współpracowników (zespół o zmiennej liczbie osób od 5 do 42). Koordynowałam też pracę siedemnastoosobowego zespołu autorów tekstów IV tomu publikacji *Opozycja w PRL. Słownik biograficzny 1956–89*.

Po uzyskaniu stopnia doktora, przez osiem lat, od 2011 do 2019 roku, byłam zastępcą dyrektora Instytutu Sławistyki Polskiej Akademii Nauk ds. ogólnych. Do moich obowiązków należały m.in. zagadnienia związane z przestrzeganiem prawa autorskiego w działalności Instytutu, funkcjonowaniem instytutowego repozytorium, biblioteki oraz wydawnictwa, zapewnieniem Instytutowi dostępu do elektronicznych baz danych w ramach licencji akademickich i konsorcyjnych, działalnością archiwum zakładowego i archiwum naukowego, a także sprawy remontów i bieżących konserwacji.

W latach 2013–2014 byłam członkiem komitetu organizacyjnego obchodów jubileuszu 60-lecia Instytutu Sławistyki PAN, w ramach których koordynowałam szereg działań o charakterze popularnonaukowym, m.in. cykl spotkań „Biesiada słowiańska”.

Od 3 czerwca 2013 roku pełnię obowiązki sekretarza międzynarodowego konwersatorium EUROJOS pracującego pod kierownictwem prof. dr hab. Jerzego Bartmińskiego. 15 kwietnia 2019 roku zostałam powołana na stanowisko sekretarza Rady Naukowej Konwersatorium EUROJOS.

Projekt badawczy EUROJOS – *Językowo-kulturowy obraz świata Słowian i ich sąsiadów na tle porównawczym*, którego jestem jednym z sekretarzy, kontynuuje prace utworzonego w 2001 roku konwersatorium EUROJOS. Obecnie projekt jest afiliowany przy Instytucie Sławistyki PAN, Instytucie Filologii Polskiej UMCS oraz przy Komisji

Etnolingwistycznej przy Międzynarodowym Komitecie Sławistów. W ramach projektu koordynowane są prace ponad stu dwudziestu badaczy z dwudziestu jeden krajowych i zagranicznych ośrodków naukowych, m.in. z Rosji, Ukrainy, Bułgarii, Czech, Białorusi, Serbii, Litwy, Grecji, Chorwacji, Francji, Macedonii, Słowacji, Niemiec, Danii, Hiszpanii, Belgii, Austrii, Finlandii.

W roku akademickim 2012/2013 oraz w roku 2015/2016 byłam członkiem Komisji Rekrutacyjnej na Studia Doktoranckie w Instytucie Sławistyki PAN, zaś w roku akademickim 2020/2021 – członkiem komisji rekrutacyjnej do Szkoły Doktorskiej Anthropos Instytutów Polskiej Akademii Nauk.

Od 27 stycznia 2020 roku jestem członkiem Komisji Dyscyplinarnej w Instytucie Sławistyki PAN, a od 4 stycznia 2022 roku – przewodniczącą Komisji Socjalnej w Instytucie Sławistyki PAN.

Organizowałam lub współorganizowałam osiem międzynarodowych konferencji naukowych, w tym po jednej konferencji w Moskwie (w 2017 roku) i w Jekaterynburgu (w 2021 roku). Wśród przygotowywanych przeze mnie spotkań są dwie konferencje z prestiżowego cyklu „Konstrukcje i destrukcje tożsamości”: *Wartości w świecie słowiańskim* (Warszawa, 22–23 kwietnia 2013) i *Granice stare i nowe* (Warszawa, 12–13 maja 2014). Przedmiotem pierwszej z nich była interdyscyplinarna refleksja nad badanymi przez różne dziedziny nauki wartościami autotelicznymi istotnymi dla narodów słowiańskich. W ramach obchodów 60-lecia Instytutu Sławistyki PAN zorganizowałam konferencję *Wydarzenia – od traumy do euforii* (Warszawa, 29–30 września 2014). Byłam również głównym organizatorem konferencji EUROJOS XIV *Jedność w różnorodności. Wokół słowiańskiej aksjofery*, która odbyła się we wrześniu 2018 roku w Nałęczowie. W 2021 roku uczestniczyłam w organizacji I Międzynarodowego Kongresu Etnolingwistycznego w Lublinie (wykaz organizowanych i współorganizowanych przeze mnie konferencji z podaniem ilości uczestników, ilości wygłoszonych referatów oraz reprezentowanych ośrodków naukowych zob. Wykaz osiągnięć naukowych, s. 20–22).

Osiągnięcia popularyzujące naukę

Działalności popularyzującej naukę wiele uwagi poświęcałam w czasie pracy w Ośrodku KARTA, działającym na rzecz odkrywania, ochrony i upowszechniania historii widzianej z perspektywy jednostki. KARTA popularyzuje historię poprzez projekty, rozbudowane prezentacje, portale internetowe, organizację konkursów historycznych.

Byłam członkiem zespołu oceniającego w edycjach VI, VII, XIII i XV konkursów historycznych dla młodzieży „Historia Bliska”: edycja VI: *Obcy wśród swoich* –

doświadczenie XX wieku; edycja VII: *Ludzie w ruchu: migracja, awans, degradacja społeczna 1914–1989*; edycja XIII: *Rok 1989: koniec, przełom, początek...?*; edycja XV: *Spotkania w XX wieku: Polacy–Rosjanie: przyjaciele, wrogowie, sąsiedzi?*

W 1999 roku konkurs „Historii Bliskiej” wszedł w skład EUSTORY – tworzonej przez Fundację Körbera z Hamburga – międzynarodowej sieci historycznych konkursów dla młodzieży przeprowadzanych w różnych krajach Europy. Konkursy łączy idea uczenia przez doświadczenie, realizowana w prowadzonej przez młodzież samodzielnej pracy badawczej.

Czynnie uczestniczyłam w działalności wydawniczej KARTY. Wiele uwagi poświęcałam jednostkowym relacjom świadków historii. Przygotowywałam montaże źródeł oraz tłumaczenia z języka rosyjskiego dla kwartalnika historycznego „Karta”, którego byłam stałym współpracownikiem, oraz dla książek i albumów. W ramach tych prac wydałam m.in.: *Rozkaz: stan wojenny*, „Karta” 1997, nr 23, s. 4–39 [tłumaczenie z języka rosyjskiego]; Jerzy Tulisow, *W wolnej Mongolii*, „Karta” 1997, nr 23, s. 74–83 [tłumaczenie z języka rosyjskiego fragmentów dziennika Władysława Kotwicza]; Dalia Kuodyte, Arvydas Anušauskas, *Partyzancka dekada*, „Karta” 1998, nr 24, s. 24–26 [tłumaczenie z języka rosyjskiego]; Susanna Pieczuro, *Pierwsza próba buntu*, „Karta” 1998, nr 26, s. 105–118 [wybór i tłumaczenie z języka rosyjskiego]; Tomasz Kizny, *Łagier zdrowotny*, „Karta” 1998, nr 26, s. 119–129 [tłumaczenie z języka rosyjskiego]; *Wypędzenie Tatarów z Krymu*, „Karta” 2002, nr 36, s. 110–123 [opracowanie i tłumaczenie z języka rosyjskiego]; *Karnawał z wyrokiem. Solidarność 1980–81*, Warszawa 2005 [tłumaczenie z języka rosyjskiego]; *Rok 1920. Wojna Polski z Rosją bolszewicką*, Warszawa 2005 [tłumaczenie z języka rosyjskiego]; *Europa XX wieku: oblicza totalitaryzmu*; wystawa multimedialna otwarta w Domu Spotkań z Historią w Warszawie 17 września 2005 [tłumaczenie z języka rosyjskiego]; *Aleksander Sołżenicyn*, [w:] *Słownik dysydentów. Czołowe postacie ruchów opozycyjnych w krajach komunistycznych w latach 1956–1989*, Warszawa 2007, s. 537–547 [tłumaczenie z języka rosyjskiego].

W tym okresie aktywnie współpracowałam z platformą publikacji projektów edukacyjnych (uczyc-się-z-historii.pl) *Uczyć się z historii. Doświadczenie totalitaryzmów XX wieku*, poświęconych historii Polski i jej sąsiadów w XX wieku, m.in. tłumaczyłam na język polski prace nagrodzone w rosyjskim konkursie historycznym (edycja 2010/2011) dla młodzieży szkolnej *Człowiek w historii. Rosja – XX wiek*.

Pracowałam również na potrzeby projektu „Karta z Polakami na Wschodzie” (www.polacynawschodzie.pl), dla którego tłumaczyłam biogramy na język rosyjski.

Współpracowałam z Archiwum Historii Mówionej, posiadającym największy w Polsce zbiór relacji biograficznych, liczący ponad 5500 opracowanych archiwalnie nagrań audio lub wideo, a także ponad 30000 zdjęć z rodzinnych albumów.

Uczestniczyłam w popularyzacji wiedzy o powoływaniu i funkcjonowaniu archiwów społecznych. Ośrodek KARTA przez wiele lat był rzecznikiem tego środowiska. Przedstawiałam polskie doświadczenia w zakresie powoływania archiwów społecznych na Uniwersytecie Europejskim w Sankt Petersburgu.

W czasie pracy w Instytucie Slawistyki PAN wystąpiłam na trzech otwartych zebraniach naukowych Zakładu Językoznawstwa (dwa z nich były dostępne dla wszystkich zainteresowanych na platformie zoom): 8.01.2013 – *Rosyjska Cerkiew prawosławna we współczesnym dyskursie publicystycznym. Rekonesans badawczy*; 24.11.2020 – *Cerkiew w kręgu wartości rodzinnych*; 27.04.2021 – *O za dużych grubasach uwag kilka. Wartościowanie osób z otyłością we współczesnej polszczyźnie*.

Prowadziłam dyskusje panelowe i spotkania promocyjne, m.in. spotkanie promocyjne rocznika „Colloquia Humanistica” (22.10.2012), IV spotkanie z cyklu „Biesiada słowiańska” – *Polszczyzna i czeszczyzna. Czy zawsze dobrze się rozumiemy?* dr hab., prof. IS PAN Wandy Szulowskiej (6.11.2014), spotkanie z prof. Iriną W. Pozdiejewą *Новое о московском книгопечатании XVII века и его роли в жизни Церкви, общества и государства* (28.04.2015).

W 2017 roku uczestniczyłam w XXI Festiwalu Nauki z wykładem *O rosyjskim DOMU z perspektywy etnolingwistyki*.

W październiku 2017 roku na zaproszenie realizatorów grantu NCN “From Enemy of the People to New Martyr”, 2016/21/B/HS6/03782 wygłosiłam wykład w Akademii Pedagogiki Specjalnej im. M. Grzegorzewskiej w Warszawie: *Практики увековечения памяти жертв репрессий и формирования национальной идентичности в публицистическом дискурсе на примере концепта Бутовские новомученики*.

Udział w zespołach badawczych

W latach 2002–2003 uczestniczyłam w międzynarodowym projekcie dokumentacyjnym *Mauthausen Survivors Documentation Project*, którego celem było zebranie relacji osób, które w czasie II wojny światowej były więzione na terenie Austrii w hitlerowskich obozach koncentracyjnych systemu Mauthausen-Gusen. Projekt był prowadzony przez Uniwersytet Wiedeński, a jego kierownikiem naukowym był prof. Gerhard Botz. Prace były realizowane przez przedstawicieli ośrodków uniwersyteckich i niezależnych organizacji społecznych, dokumentujących historię z 20 krajów europejskich, Stanów

Zjednoczonych i Izraela. Cały zbiór nagranych relacji (około 800) stał się częścią Archiwum Miejsca Pamięci Obozu Mauthausen. Kopie nagranych w Polsce 164 relacji zostały zarchiwizowane w specjalnej kolekcji w Ośrodku KARTA. Nagrania stały się podstawą tomu *Ocaleni z Mauthausen. Relacje polskich więźniów obozów nazistowskich systemu Mauthausen-Gusen* opracowanego przez K. Madoń-Mitzner (Warszawa 2011). Książka zdobyła Nagrodę Historyczną POLITYKI 2011 w kategorii wydawnictw źródłowych.

Od 2009 roku jestem członkiem międzynarodowego projektu badawczego EUROJOS – *Językowo-kulturowy obraz świata Słowian i ich sąsiadów na tle porównawczym*. Obecnie projekt jest afiliowany przy Instytucie Slawistyki PAN, Instytucie Filologii Polskiej UMCS oraz przy Komisji Etnolingwistycznej przy Międzynarodowym Komitecie Slawistów.

W latach 2011–2013 byłam polskim koordynatorem polsko-rosyjskiego tematu badawczego realizowanego przez Instytut Slawistyki PAN i Instytut Słowianoznawstwa Rosyjskiej Akademii Nauk pt. „*Sacrum*” *we współczesnym języku rosyjskim na tle porównawczym*.

W latach 2012–2015 uczestniczyłam w grantie Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki *Metody analizy językowego obrazu świata (JOS) w kontekście badań porównawczych*, nr rejestracyjny 12H12018281 (kierownik J. Bartmiński), w którego ramach opublikowałam cztery artykuły:

o *Obraz DOMU we współczesnej publicystyce rosyjskiej*, [w:] *Wartości w językowo-kulturowym obrazie świata Słowian i ich sąsiadów*, red. J. Bartmiński, I. Bielińska-Gardziel, M. Abramowicz, Lublin 2012, s. 69–88.

o *Wartościowanie w definicjach leksykograficznych a rekonstrukcje JOS*, [w:] *Wartości w językowo-kulturowym obrazie świata Słowian i ich sąsiadów 3. Problemy eksplikowania i profilowania pojęć*, red. I. Bielińska-Gardziel, S. Niebrzegowska-Bartmińska, J. Szadura, Lublin 2014, s. 267–278.

o *DOM w aksjosferze współczesnych Rosjan* [we współautorstwie z O. Rotmistrową], [w:] *Wartości w językowo-kulturowym obrazie świata Słowian i ich sąsiadów*, red. J. Bartmiński, I. Bielińska-Gardziel, S. Niebrzegowska-Bartmińska, Lublin 2014, s. 11–27.

o *Rosyjski językowo-kulturowy obraz DOMU* [we współautorstwie z L. Fiodorową], [w:] *Leksykon aksjologiczny Słowian i ich sąsiadów*, t. 1 *DOM*, red. J. Bartmiński, I. Bielińska-Gardziel, B. Żywicka, Lublin 2015, s. 149–175.

Od 2012 do 2021 roku kierowałam tematem statutowym realizowanym w Instytucie Slawistyki PAN pt. *Stereotyp religii we współczesnym języku rosyjskim*.

Od 2015 roku uczestniczę w realizacji tematu statutowego *Slawiści polscy i zagraniczni: badania archiwalne i opracowania dorobku*.

W latach 2017–2020 byłam polskim koordynatorem polsko-serbskiego tematu badawczego realizowanego przez Instytut Slawistyki PAN i Instytut Języka Serbskiego Serbskiej Akademii Nauk i Sztuk pt. *Kluczowe pojęcia serbskiej i polskiej aksjofery w perspektywie ogólnosłowiańskiej*.

W latach 2018–2019 kierowałam projektem *Międzynarodowa konferencja naukowa: Jedność w różnorodności. Wokół słowiańskiej aksjofery. EUROJOS XIV (11–13 września 2018)*, finansowanym w ramach umowy 800/P-DUN/2018 ze środków Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego przeznaczonych na działalność upowszechniającą naukę.

Prace cytowane w punktach 4 i 5 Autoreferatu:

- Bartmiński J., 2007, *Miejsce wartości w językowym obrazie świata*, [w:] J. Bartmiński, *Językowe podstawy obrazu świata* (wyd. drugie uzupełnione), s. 131–148, Lublin.
- Bartmiński J., 2020, *Z czym rymuje się wolność? Koncept wolności w polu leksykalnym, w pojęciowej słowosieci i w konceptosferze*, [w:] W. Mokijenko, J. Tarsa (red.), *Język i pamięć: Księga jubileuszowa dedykowana Panu Profesorowi Wojciechowi Chlebdzie z okazji 70. Urodzin*, s. 105–115, Opole.
- Brzozowska M., 2006, *O przebiegu badań nad zmianami w rozumieniu nazw wartości w latach 1990–2000*, [w:] J. Bartmiński (red.), *Język. Wartości. Polityka. Zmiany rozumienia nazw wartości w okresie transformacji ustrojowej w Polsce. Raport z badań empirycznych*, s. 36–43, Lublin.
- Лихачев Д. С., 1999, *Концептосфера русского языка*, [w:] Д. С. Лихачев, *Очерки по философии художественного творчества* (2-е изд. доп.), s. 147–165, Санкт-Петербург.

.....
(podpis wnioskodawcy)